

ARTIFAK SAKRAL DALAM BUDAYA IBAN DI SARAWAK

SACRED ARTIFACTS IN IBAN CULTURE IN SARAWAK

Gregory Kiyai @ Keai and Noria Tugang

Faculty of Applied and Creative Arts, Universiti Malaysia Sarawak, Sarawak,
MALAYSIA

*Corresponding author: gregory_kiyai@yahoo.com

Published online: 28 April 2023

To cite this article: Gregory Kiyai @ Keai and Noria Tugang. 2023. Artifak sakral dalam budaya Iban di Sarawak. *Kajian Malaysia* 41(1): 311–335. <https://doi.org/10.21315/km2023.41.1.15>

To link to this article: <https://doi.org/10.21315/km2023.41.1.15>

ABSTRACT

This article focuses on social hierarchy and ethnographic observation research based on cultural artifacts that are considered to have sacred value in Iban culture in Sarawak. Sacred artifacts are cultural objects that are believed to have spiritual values and mystical powers that are capable of protecting and bringing harmony to their owners if executed according to customs and rituals. This belief is driven by the ancestral religion of Pengarap Lama and the habitat that has been home to the Iban community since time immemorial. In proving the critical findings, qualitative-based research methods have been implemented based on in-depth observations, interviews, and documentation. The research findings found that sacred artifacts are still important in the culture of the Iban community even though they have embraced new religions such as Islam and Christianity. Therefore, in preserving the significant value of sacred artifacts in Iban culture, this article is an effort to archive the culture of the various races community in Sarawak, especially the Iban community.

Keywords: artifacts, culture, Iban, sacred, Sarawak, heritage

ABSTRAK

Artikel ini memfokuskan kepada hierarki sosial dan penelitian etnografi berdasarkan kepada artifak budaya yang dianggap mempunyai nilai sakral dalam

budaya Iban di Sarawak. Artifak sakral ialah objek budaya yang dipercayai mempunyai nilai spiritual dan kuasa mistik yang mampu melindungi dan membawa keharmonian kepada pemiliknya sekiranya dilaksanakan mengikut adat dan ritual. Kepercayaan ini adalah didorong oleh agama nenek moyang iaitu Pengarap Lama dan habitat yang menjadi tempat tinggal masyarakat Iban sejak dahulu lagi. Dalam membuktikan hasil dapatan yang kritikal, kaedah penyelidikan berasaskan kualitatif telah dilaksanakan berdasarkan kepada pemerhatian secara langsung, temu bual dan dokumentasi. Dapatan penyelidikan mendapati bahawa artifak sakral masih lagi penting dalam budaya masyarakat Iban biarpun mereka telah menganuti agama baharu seperti agama Islam dan Kristian. Oleh itu, dalam melestarikan nilai signifikan artifak sakral dalam budaya Iban, maka makalah ini adalah sebagai satu usaha untuk mengarkibkan budaya masyarakat berbilang kaum di Sarawak, khususnya masyarakat Iban.

Kata kunci: artifak, budaya, Iban, sakral, Sarawak, warisan

PENDAHULUAN

Dalam tamadun manusia terdapat beberapa artifak budaya yang dianggap suci dan memiliki nilai sakralnya. Mereka percaya bahawa artifak sakral ini mampu berfungsi dalam pelbagai aktiviti agama dan kerohanian yang melibatkan dunia abstrak dan luar dari pemikiran logik manusia. Bahkan signifikan artifak-artifak sakral ini menjadi suatu legenda dalam sesebuah kepercayaan. Contohnya seperti tabut perjanjian suci yang menyimpan harta milik Nabi Musa dan Nabi Harun, cincin Nabi Sulaiman yang dikatakan mampu mengawal segala kehidupan bernyawa di muka bumi atau cangkir suci yang digunakan oleh Jesus semasa jamuan terakhirnya bersama-sama dengan 12 orang pengikut setianya. Artifak sakral yang diteliti dalam makalah ini mungkin tidak memiliki nilai signifikan kepada peradaban dunia sebagaimana artifak sakral yang dinyatakan seperti di atas, namun begitu ia tetap mempunyai nilai yang besar dalam aktiviti sosial masyarakat Iban di Sarawak.

Sejak dahulu lagi, mencipta merupakan naluri semula jadi manusia yang mana terlahir daripada pengamatan dan pemerhatian yang berlaku dalam tempoh masa yang panjang untuk beradaptasi bagi memenuhi kelangsungan hidup, manifestasi intelektual dan identiti komuniti. Walaupun demikian, inovasi dalam penciptaan artifak budaya manusia tidak hanya terbatas dalam memenuhi keperluan hidup sahaja, namun mencakupi aspek kepercayaan dan kebudayaan. Dipercayai bahawa kepercayaan awal masyarakat di Pulau Borneo bersandarkan kepada konsep animisme yang mempercayai bahawa setiap yang wujud dalam alam ini adalah